

De la Família Tradicional Nuclear a les Relacions no Monògames: Transformacions en les Formes Afectives de les Joves.

Treball final del grau en Antropologia Social i Cultural
Modalitat: Recerca de temàtica lliure
Nom: Lola Compte Granados
Correu electrònic: Lolacg352gmail.com
Curs: 2024-2025
Tutora: Marta Pons Raga

“Vivimos en una sociedad donde el amor romántico o apasionado se ha convertido en la base predominante de la vida doméstica y social y donde las relaciones de pareja son dotadas de una gama de significados sin precedentes respecto a nuestros deseos de identidad personal, realización emocional, satisfacción sexual y seguridad existencial (...) Realmente, apenas se ha explorado ni teorizado el amor como una experiencia emocional irresistible. Los diferentes autores o tienden a recaer en el romanticismo y asumen que el amor es esencialmente misterioso y inexplicable, o por lo contrario, lo representan como algo que se puede medir, negociar y que es fácilmente compatible con los principios de la justicia social. “(Langford 1999: 1)

Sumari

1.Introducció	4
2. Marc Teòric conceptes claus i precedents	5
La família tradicional nuclear.	5
Teories sobre els canvis en les formes afectives i amoroses	8
3. Introducció a la no monogàmia	10
Pràctica i representació de l'afecte	13
El sexe i el temps com a criteri de jerarquitzaió	19
Performativitats (del afecte i dels rols de gènere).	20
Teoria vs Pràctica	22
Conclusió	23
5.Bibliografia	27
6. Annexes	28

Resum:

El present treball analitza com les noves concepcions de relacions afectives no monògames han emergit entre joves d'entre 20 i 30 anys, com a resposta a les dinàmiques socials, econòmiques i tecnològiques del món actual. L'objectiu principal és desnaturalitzar la monogàmia i proporcionar una comprensió matisada de les experiències de set dones joves a través d'entrevistes semiestructurades.

Conceptes clau inclouen la no monogàmia, el poliamor i les relacions obertes, destacant la comunicació, l'honestat radical i el consentiment com a principis fonamentals. Les informants associen la no monogàmia amb l'autoconeixement i la gestió de la gelosia, vista com una oportunitat de creixement personal. No obstant això, la investigació revela una tensió significativa entre la teoria i la pràctica. Algunes informants sovint se senten obligades a "performar" (actuar) una despreocupació o una absència de gelosia, qüestionant la sinceritat d'aquests models.

El temps i la sexualitat emergeixen com a criteris clau de jerarquitització, i la seva absència pot generar conflictes o trencar vincles. La recerca conclou que, tot i que aquests models desafien les normes tradicionals, la seva mera existència no implica intrínsecament una lluita política o una transformació radical de les dinàmiques de poder si reproduïxen estructures dominants. Els vincles afectius són inherentment dinàmics i imprevisibles

Paraules clau: Autoconeixement, Sexualitat, Temps, Performativitat, Bilateralitat, no monogàmia i sexoafectivitat

1.Introducció

Presentació i objectius

El concepte de família ha estat un pilar central en la construcció de les societats contemporànies, però la seva dinàmica i significat ha canviat considerablement al llarg de les darreres generacions. Aquestes transformacions són especialment evidents entre els joves que es troben en la franja d'edat dels 20 als 30 anys. En aquest context, l'objectiu principal de la present recerca és analitzar com les noves concepcions de relacions afectives han emergit com a resposta a les dinàmiques socials, econòmiques i tecnològiques del món actual. A través de set entrevistes semiestructurades a sis dones joves de Catalunya, es busca explorar les seves experiències individuals i reflexions sobre les relacions en un entorn marcat per les narratives de l'activisme relacional fruit de l'impacte de les noves tecnologies i les tensions que el sistema capitalista pot provocar en les dinàmiques afectives. Les presents informants practiquen o han practicat relacions obertes jerarquizades i relacions poliamoroses.

La recerca té com a objectiu principal identificar i analitzar les dinàmiques en les relacions no monògames, tenint en compte les unitats d'anàlisi que han sorgit en les entrevistes: formes d'afectivitat, pràctica i representació de l'afecte, el temps i el sexe com a criteri de jerarquizació, performativitat (dels rols de gènere, de l'amor sentiments) i finalment les dificultats d'aplicar la teoria relacional a la pràctica en el context de les seves vivències personals.

A més de desnaturalitzar les relacions monògames i atendre a altres formes d'afectivitat. A través de l'exploració d'aquestes informants, es pretén proporcionar una comprensió rica i matisada de com els joves d'avui desafien i redefeixen els models tradicionals de relacions afectives. En aquest sentit, es busca atendre a les identitats de les participants i als seus sentiments, mostrant com desafien les comprensions binàries de gènere i sexualitat en les seves vides quotidianes, atenent qüestions més íntimes i personals com estats d'ànim i emocions implicades..

La metodologia d'aquesta recerca es fonamenta en un enfocament qualitatiu, centrat en la realització d'entrevistes semiestructurades a set joves d'entre 20 i 25 anys. Amb l'ajuda del diari de camp s'ha establert un marc conceptual mitjançant esquemes, apunts i anotacions sobre les seves afirmacions, amb l'objectiu d'elaborar una estructura comuna envers les categories d'anàlisi.

Atès que les entrevistes han estat molt reflexives i personals, ha estat complicat escollir un fil conductor o temes comuns que es fessin explícits en el discurs de les joves sense forçar-ne la interpretació. Per tal d'evitar imposar pressupòsits sobre les seves dinàmiques afectives, vaig preferir definir les categories d'anàlisi un cop finalitzades les entrevistes. Aquesta decisió m'ha comportat "començar pel final", és a dir, iniciar la recerca amb les entrevistes abans d'establir un marc teòric tancat. Ha estat una estratègia metodològica que també m'ha plantejat dilemes i dificultats, ja que vaig començar la investigació amb el tema una mica difós, però que finalment ha resultat.

Un d'aquests dilemes ha estat la formulació de la hipòtesi. No volia que aquesta condicionés la mirada de la recerca, ja que personalment he experimentat alguna d'aquestes dinàmiques i ja venia amb alguna premissa i judicis morals tant personals com socials. Per això, d'una manera molt oberta, la hipòtesi inicial va ser desnaturalitzar les relacions monògames i explorar altres formes d'afectivitat en base les experiències de les joves en un inici, i atendre a la bibliografia posteriorment, donat que és un camp poc explorat per l'antropologia, sobretot a Occident. A

través de l'exploració de les experiències de les informants, es pretén proporcionar una comprensió de com les joves actuals redefeixen els models tradicionals de relacions afectives. En aquest sentit, la recerca també busca posar atenció a les identitats de les participants, mostrant com qüestionen i transformen les comprensions binàries de gènere i sexualitat en les seves vides quotidianes.

Un altre punt important a considerar tant com a hipòtesis com a objectiu és l'activisme relacional —sorgit de la disconformitat amb l'estructura familiar patriarcal— aquest ha estat sovint considerat, de manera implícita, com una pràctica inherentment transgressora a la no monogàmia. No obstant això, aquesta és una pressuposició que cal posar en qüestió, ja que el fet que aquestes formes afectives adoptin una postura trencadora amb l'ordre sexual patriarcal, no implica necessàriament que constitueixin, per si soles, una resistència o subversió de dimensió política. En aquest sentit, es pretén examinar fins a quin punt les experiències de les joves realment desafien les normes dominants sobre la sexualitat, la identitat i les relacions afectives. A mesura que les narratives de les joves entrevistades s'exploren, es preveu que aquesta anàlisi posi de manifest com aquestes dones, a través de les seves experiències particulars, il·lustren formes transformadores que trenquen amb les normes tradicionals sobre la sexualitat i la relació. A més, considerant la interacció entre les expectatives socials i les identitats personals. Es preveu que l'estudi confirmi que el qüestionament de l'heteronormativitat i la monogàmia es converteix en una pràctica habitual entre els joves, que manifesten un desig d'explorar noves estructures de relació que ofereixin una major equitat i diversitat.

2. Marc Teòric conceptes claus i precedents

La família tradicional nuclear.

Per entendre les transformacions en les relacions afectives, és fonamental fer una revisió dels conceptes que han definit l'estructura familiar i les dinàmiques relacionals al llarg de la història. Històricament, la família nuclear s'ha considerat el model dominant, associat a valors com la monogàmia, l'heterosexualitat i l'estabilitat.

Per establir un marc conceptual cal definir, doncs, les formes afectives tradicionals que en definitiva, són les delimitacions de la família nuclear. Tanmateix, es pretén atendre a diverses obres que de forma crítica es defineix la família nuclear tradicional com una construcció històrica, cultural i jurídicament regulada, ja que no és l'única forma possible d'organització afectiva ni necessàriament universal, la qual cosa fonamenta l'estudi de les transformacions cap a altres formes relacionals com les no monògames contemporànies.

Inés Alberdi (2006) en la seva obra sobre les transformacions familiars a Espanya pretén fer “un breu repàs a les teories feministes que han tractat d'explicar la lògica de la dominació masculina i la seva reproducció institucional”. Així doncs, la teoria feminista ha analitzat el patriarcat com un sistema social de dominació masculina, que es perpetua principalment a través de la institució familiar. Aquesta institució estableix rols de gènere des de la infància i assigna tasques i espais diferenciats segons el sexe: l'espai públic per als homes (treball, poder) i el privat per a les dones (cures, reproducció). El concepte de gènere permet distingir entre diferències biològiques (sexe) i construccions culturals (gènere), desnaturalitzant les desigualtats entre homes i dones.(:34)

Històricament, el matrimoni ha estat una font de subjecció per a les dones, els qui perdien drets legals en casar-se. La crítica feminista al model tradicional de família es va intensificar especialment des de la segona onada del feminisme, en els anys seixanta, en identificar la família nuclear com un pilar del patriarcat i del rol subordinat de les dones.

La teoria feminista ha assenyalat que el treball domèstic, generalment associat a les dones, encara que essencial per a la reproducció de la societat, és invisibilitzat, no remunerat i aïllant. Aquesta situació impedeix la participació plena de les dones en la vida econòmica i social. La proposta com a alternativa la socialització de les feines de casa i la cura, així com la incorporació plena de les dones al treball remunerat, amb la finalitat d'eliminar tant la dependència econòmica com la subordinació personal, ha tingut un impacte en l'afectivitat i les seves formes.

Evolució històrica de la família i la monogàmia.

La crítica materialista d'Engels (1884) a les institucions familiars normatives i les seves limitacions ens permet interpretar les relacions no monògames actuals. La família ha passat per diverses formes, des del comerç sexual "promiscu" en societats tribals fins a la monogàmia restringida actual. Això ofereix un context històric per entendre com la institució familiar i les relacions afectives s'han transformat.

La monogàmia és una forma històrica de la família que ha d'evolucionar amb la societat, reconeixent la variabilitat de l'amor i la necessitat social del divorci per avançar cap a la igualtat entre sexes. Engels planteja que cap forma familiar és definitiva i que totes canvien amb la transformació social. La monogàmia és un producte social lligat a la propietat i a l'Estat. Així, la família monògama sorgeix vinculada al desenvolupament estatal i a la propietat privada, reflectint una forma de dominació classista i estructuració social. Això permet problematitzar la monogàmia tradicional com una construcció amb funcions socials específiques més que com una "naturalesa" immutable (Engels, 1884: 34-40).

L'autor també aborda com l'economia domèstica i l'educació tendiran a socialitzar-se, cosa que promouria una major llibertat sexual i flexibilització moral respecte a la virginitat, l'honra i la criminalització de pràctiques sexuals no normatives. A més, assenjala la relació inseparable entre monogàmia i prostitució, fet que pot complementar els debats sobre les contradiccions socials entorn de la sexualitat (Engels, 1884: 52).

Segons Morgan (1877), existia un règim de promiscuïtat sexual en les tribus, on cada home i cada dona tenien múltiples parelles, sense exclusivitat ni gelosia. Bachofen va ser un dels primers a estudiar seriosament aquesta qüestió, tot i que els seus descobriments no confirmen la promiscuïtat total, sinó una forma posterior: el matrimoni per grups. Relacionant-ho amb la teoria d'Angela Willey (2016) esmenta que: "La monogàmia no és simplement un fet biològic ni una veritat natural immutable, sinó un fenomen 'naturecultural', és a dir, que està co-constituït per factors biològics, culturals, històrics i polítics" (Willey, 2016: 9). L'autora assenjala que la monogàmia no només regula les relacions privades, sinó que també està entrelaçada amb estructures més àmplies de control social, incloses les normes de gènere, sexualitat, raça i nació. És una norma imposada i perpetuada, el que el text anomena "monogàmia obligatòria" com a model hegemònic (Willey, 2016: 10). Diverses informants manifestes que des del seu entorn han sentit incomprensió inclús prejudicis envers els seus models relacionals, donats per aquesta idea de Morgan sobre la "promiscuïtat sexual" lligada de l'heteronormativitat i la monogàmia imposada

(discurs hegemònic). Però també d'altres que “no els i agrada massa el tema, però tampoc en parlem molt” (Rita)

L'estadi social primitiu és tan remot que no s'esperen proves directes de la seva existència, ni tan sols en societats primitives actuals. En temps recents, alguns han negat l'existència d'aquest període per considerar-lo vergonyós per a la humanitat, recolzant-se en analogies amb el regne animal. No obstant això, aquestes comparacions no són concloents per explicar la història humana, a causa de la gran varietat de formes sexuals entre els mamífers i de l'absència de relació directa entre el desenvolupament intel·lectual i la forma d'unió sexual (Engels, 1884: 8).

La crítica feminista (Alberdi, 2006) va qüestionar durament el model conservador de la família nuclear, presentat com a “modern” per la sociologia funcionalista, especialment per Talcott Parsons. Tot i que es mostrava com una família adaptada a la modernitat, en realitat mantenia rols tradicionals i desiguals entre homes i dones: l'home com a figura d'autoritat en l'àmbit públic i la dona relegada a l'espai privat i domèstic. Parsons (1945) defensava la divisió sexual del treball com a funcional per al sistema social: els homes havien d'assumir un rol instrumental (treball i representació externa), i les dones, un rol expressiu (cures i afecte dins de la llar). Aquesta suposada complementaritat justificava la desigualtat de gènere com a natural, positiva i eficaç per evitar conflictes.

Tanmateix, tant les feministes com la sociologia crítica dels anys setanta van qüestionar aquesta visió. Van assenyalar que aquest model familiar era una versió actualitzada de l'estructura patriarcal tradicional, basada en el sacrifici de la llibertat de les dones. A més, ignorava els canvis socials de l'època, com la creixent incorporació femenina al treball i la participació masculina en les tasques de cura, fet que va començar a generar una major simetria en els rols de gènere dins de les famílies.

Així doncs, la desnaturalització dels valors hegemònics de la “monogàmia obligatòria” (Willey, 2016) és clau en el marc contemporani de la no monogàmia ètica, ja que posa l'accent en la construcció cultural i històrica dels models relacionals.

La família nuclear des d'una perspectiva jurídic-patrimonial

La família nuclear és un conjunt definit en el dret principalment per normes patrimonials anomenades “normes vàlvula” —que regulen l'emancipació, l'herència, la viduïtat i la funció econòmica del matrimoni, aquesta ha estat històricament una construcció legal que prioritza unes certes relacions afectives i patrimonials, enfront d'altres formes familiars o relacionals. Aquestes normes configuren la família nuclear i la seva persistència històrica (Dumes, 2019:555-579).

La família nuclear és un producte històric i cultural. Les institucions jurídiques sobre família són producte cultural i històric, i que les normes que la defineixen avui van ser en el seu moment una revolució que va configurar aquesta estructura familiar. Degut egut als canvis socioculturals en la forta tendència a la secularització en les famílies europees, el matrimoni ha perdut centralitat en la distribució del patrimoni i en l'emancipació dels fills, que ara depèn més de l'educació i el treball assalariat que del vincle matrimonial 19. Això obre espai per a noves formes de relacions afectives que no necessàriament s'emparen en la família nuclear tradicional.(:573)

El dret sempre ha reflectit només uns certs subconjunts afectius i patrimonials; la família nuclear és només un d'ells, la qual cosa implica que altres formes (com les relacions no monògames)

poden ser legítimes si bé no estiguin encara plenament reflectides en el dret. Doncs, les relacions no monògames podrien desafiar o reconfigurar aquestes delimitacions al igual que redefeixen conceptes com l'amor, i la fidelitat (valors morals que atempten el matrimoni).

Teories sobre els canvis en les formes afectives i amoroses

En les darreres dècades, els canvis socials, culturals i legals han propiciat l'aparició de models familiars més diversos, com les famílies monoparentals, les unions no residencials i les parelles del mateix sexe. A més, la creixent acceptació de diverses identitats de gènere i orientacions sexuals ha influït en la manera com els joves conceben les relacions afectives.(Errekalde, Prieto, & Cabrera, 2019:4)

Els estudis recentment han posat de manifest que la participació activa de les dones en l'esfera laboral, així com les noves formes de comunicació mediades per la tecnologia, han alterat les expectatives tradicionals sobre les relacions vàlides.(Dumas,2019:573) Les noves generacions, com la Generació Z, tendeixen a adoptar un enfocament més flexible sobre l'amor i les relacions, la qual cosa pot generar preguntes sobre la sostenibilitat dels models tradicionals.(Calhoun-Shepard, 2019:16)

Com ja s'ha esmentat des de la crítica feminista i queer s'ha construït gran part de la narrativa sobre la monogàmia obligatòria. Aquestes perspectives posen en relleu com la monogàmia imposa costos asimètrics sobre dones i altres identitats sexuals, qüestionen la seva estabilitat i fixesa i proposen imaginar formes alternatives d'afiliació i relació que trenquin amb la norma hegemònica.(Willey 2016:5)

Les relacions són quelcom que es transformen i canvien en el temps, aquesta realitat es contraposa amb els valors de la monogàmia i les dinàmiques relacionals tradicionals, que en definitiva "s'han imposat des de la legislació civil i moral de l'església, i xoquen amb una pràctica social que, trenca amb el que concep el matrimoni com a fonamentat en els valors de la fidelitat mútua, la monogàmia i la indissolubilitat." (Fermin, 1983)

L'amor s'ha convertit, al segle XX, en un valor simbòlic central a Occident, amb gran influència en la socialització de gènere, l'organització de la vida quotidiana, les lleis i fins i tot la política i les institucions. Aquest amor està envoltat d'una cultura popular hipertrofiada (cinema, literatura, publicitat) que exalta la vida en parella i subordina altres formes de relació.(Esteban, 2011 :45)

Mari Luz Esteban (2011) defensa que l'amor és cultural i polític: es presenta com desinteressat en un món desigual i serveix per legitimar i reproduir un ordre social jerarquitzat. Per això, proposa una teoria radical de l'amor, d'arrel feminista, que analitzi, denunciï i replantegi les injustícies comeses en nom de l'amor, qüestionant els conceptes i discursos establerts per imaginar formes alternatives de relació. També adverteix que reflexions similars serien aplicables avui als conceptes de llibertat i justícia, també manipulats per justificar opressions.

L'experiència amorosa és corporal, canviant, i pot reconfigurar-se amb el temps. El text defensa que l'erotització està potencialment present en qualsevol vincle afectiu (familiar, d'amistat...) però la cultura regula quins vincles es permeten o se censuren. També es critica el concepte d'amor romàntic, associat a la cultura europea i nord-americana moderna, que exalta l'amor passional com a ideal suprem, en detriment d'altres formes d'amor, reforçant estructures socials desiguals. Finalment, s'apunta la dificultat de traduir i classificar les emocions entre cultures.

L'heterosexualitat és una obligació social del pensament hegemònic que estructura tota la societat, la cultura i la subjectivitat. Aquest s'assimila al pensament amorós. No es limita a una simple pràctica sexual, sinó que funda l'ordre social i oprimeix especialment al col·lectiu LGTBIQ+. L'amor romàntic està fortament vinculat a aquesta ideologia heterosexual, on en les societats nord-americanes i europees contemporànies configuren un règim emocional que produeix homes i dones com a éssers oposats, complementaris i jerarquitzats, a través d'actes i discursos incorporats i reproduïts. Això no respon a una "base biològica, com a coordenades culturals que sentimentalitzen les dones —fent-les dependents i incompletes— i universalitzen els homes." Aquest procés justifica la desigualtat a través d'una suposada base natural, generant inferioritat femenina, discriminació i abusos.

El text conclou que aquest ideal amorós funciona com un esquema cultural internalitzat, generant conflictes quan no s'hi adhereix. Aquest règim compromet el cos: des de la infància, i una manipulació corporal de les dones envers l'emocional, que condiona els seus sentits, habilitats i consciència de si mateixes i del món que les envolta.

Aquest "amor postcapitalista" encunyat per José Luís Anta Féle (2016) es construeix com un objecte de consum i una experiència cultural marcada per la influència del mercat i les tecnologies de la comunicació. En aquest context, l'amor es perfila com un "producte" dissenyat per al consum, especialment femení, i s'articula a través de noves formes d'interacció que inclouen espais virtuals i narratives singulars que desafien i reformulen conceptes heteronormatius tradicionals.

Establertes aquestes premisses sobre l'amor romàntic de l'ideal Occidental a continuació es presenten el sorgiment de noves formes relacionals i d'afectivitat, com a propòsit d'impacte social i cultural.

Taula 1: Fixa tècnica de les informants. (Annexe 1)

Nom	Data	Edat	Grup d'identitat de gènere	Trajectòria i tipus de relació	Duració aproximada
Sara (Bcn)	18.02.2025	23 anys	Dona cisgènere	Oberta (8 anys)	1,5h
Berta (Bcn)	20.2.2025	24 anys	Dona cisgènere	Inicialment oberta, posteriorment Poliamorosa	50 min
Maria (Manresa)	20.3.2025	23 anys	Dones cisgènere	Actualment : Monògama Ha experimentat: Oberta, Poliamorosa, Anarquia relacional	30 min
Rita (Bcn)	25.3.2025	22 anys	Dona cisgènere	Oberta	1h
Inna (Igualada)	26.3.2025	22 anys	No binària	Actualment : Monògama Ha experimentat: Oberta, Poliamorosa, Anarquia relacional	1,5h

Nom	Data	Edat	Grup d'identitat de gènere	Trajectòria i tipus de relació	Duració aproximada
Mar (Girona)	30.3.25 66	26 anys	Dona cisgènere	Inicialment oberta, posteriorment Poliamorosa	1,5h

Durant la realització d'entrevistes, es van respectar rigorosament els drets de les informants a l'anonimat si s'ha sol·licitat. Quan ha estat necessari, els noms reals de les participants s'han substituït per pseudònims per garantir la confidencialitat."

3. Introducció a la no monogàmia

Ann Tweedy (2011) defineix el poliamor: *"no sols com una pràctica, sinó també com una teoria de les relacions amb principis com l'honestedat radical, el consentiment, i una orientació afectiva que privilegia l'amor sobre la gelosia, vinculant-lo a una crítica feminista del control històric sobre les relacions sexuals i els cossos."*(:21)

L'autora anomena cinc principis ètics centrals seguits per una minoria de joves que adopten aquests tipus de pràctiques relacionals: autoconeixement, honestedat radical, consentiment, domini propi i prioritzar l'amor i el sexe sobre emocions com la gelosia.. Als Estats Units hi ha més de mig milió de famílies obertament poliamoroses, . Encara que sovint s'associa amb la bisexualitat, persones heterosexuales i homosexuals també practiquen el poliamor. (:19)

El treball de l'activista Brigitte Vasallo (2018) suposa un punt d'inflexió pel moviment contra la cultura de la monogàmia, manifestant que aquesta no és una opció personal, sinó el producte d'un sistema relacional dominant que modela les nostres formes de relacionar-nos —des de la parella fins a estructures col·lectives com l'Estat o els moviments activistes. Les no monògames les descriu com a actes més complexos que "poliamor ètic" o relacions múltiples, sinó de qüestionar la raó mateixa de l'estructura monògama com a norma social central, com a sistema. L'autora fa una crítica a pressuposicions de què qui debatia sobre les no monogàmies ja formava part d'espais autogestionats o col·lectius feministes, i que integrava aquestes lògiques de forma natural. Vasallo trenca amb aquesta idea, posant en evidència que el pensament monògam també es pot reproduir dins d'aquests espais; no és suficient formar part del col·lectiu per desafiar el sistema monògam.

És fonamental destacar afirmacions de l'autora com aquesta: no tot el poliamor és emancipador. Quan el poliamor s'entén des d'una perspectiva individualista o consumista —com si les relacions fossin objectes de desig o d'estatus—, es corre el perill de reproduir les mateixes estructures de poder que intentem desmuntar.

Doncs, tal com esmenta Tweedy (2011) la monogàmia no és sols un model relacional sinó un estil de vida, un projecte de creixement personal i ensenyament. Tal com mostren les següents cites:

Sara: (37:53) "I crec que sí que hi ha una cosa molt important del sexe dintre de la teva vida personal, almenys per mi"

Rita: (8:26) "...jo al principi pensava que la no monogàmia era només un tema de com construeixes la teva relació i de si pots estar amb més gent o no, però realment a mi el que m'aporta la no monogàmia sobretot és això, com una autoconeixença de la hòstia i això a mi és el que m'ha portat, no sé dir la paraula, és com tranquil·litat, perquè tranquil·litat, el que m'aporta realment és que confio molt en la meva parella i sé que els límits que tenim acordats... la meva parella, el respecte, el que m'aporta és molta satisfacció personal i de saber que m'estic relacionant des d'un lloc molt més autèntic, que pot ser abans fet a mida. Però sí, per mi ha suposat molt treball personal." (...)“ fent una mica d'introspecció de que realment era això, ens pensem que és com va del que és extern quan realment té molt més a veure amb el que t'està passant a tu dins, que no amb el que hi ha fora,” (5:50)“de cop m'ha despertat moltes coses i moltes inseguretats que les relacions monògames no em despertaven, però m'enriqueix moltíssim tot el que és aquesta introspecció” (7:59)

(...) Perquè a mi la no monogàmia m'ha ensenyat que per a mi és molt important comunicar-me... i m'ha ensenyat primer des de la parella, però m'he adonat és amb tothom que m'envolta, amb amistats, amb qui sigui. Perquè fa poc, per exemple, vaig escriure a una persona dient-li, hey, em sento molt culpable per unes coses que han passat fa un any o que no sé quants, i només el fet de verbalitzar-ho i de ser, val? el fet de ser honesta ara amb això, per poder relacionar-me amb tu d'una manera autèntica i honesta.(...) És que no sé com dir això, com dir que les coses que m'han ensenyat les aplico al final com en absolutament tot, saps? (35:38)

Al principi, la Rita descriu la no monogàmia com una mera llibertat sexual, "només pots follar amb altra gent i ja està". Però Durant la relació amb la seva parella va adonar-se que, a diferència de la monogàmia, on els límits semblen "preestablerts" i no parlats, la no monogàmia *"es planteja el tema de realment quins són els teus límits, què t'incomoda i què no"*.

Inna: (17:40) "Sí, era com més un estil de veure les coses i de viure que no la meva relació, de fet per això, tenia relacions poliamoreses, perquè jo comprenia la vida i les relacions d'aquesta manera al relacionar-me"(...) "Siempre lo he expresado tranquilamente, de hecho, cuando tenía la relación poliamorosa estaba muy contenta y quería que todo el mundo fuera poliamoroso, entonces era como que le explicaba a todo el mundo..le enseñaba el libro que me estaba leyendo, o explicaba las cosas que estaba aprendiendo" (51:06)

Mar : (25:03) "I crec que es va transformar més a personal. Vull créixer, vull ser persona, vull tenir un camí, i el vull compartir amb tu."(...) O sigui, també m'ha ensenyat que sóc una persona que m'agrada tenir una base, "

La no monogàmia es defineix com la pràctica o estat de tenir més d'una relació sexual o sentimental al mateix temps, amb el coneixement i consentiment complet de totes les parts implicades. La no monogàmia inclou diferents tipus de relacions que no són exclusivament monògames, i dins d'aquestes, el poliamor és una forma específica que és ètica i basada en valors com l'honestedat radical i el consentiment mutus. Així, la no monogàmia engloba pràctiques en què les persones tenen més d'una parella, distingint-se del swinging o de l'adulteri perquè aquests últims no sempre impliquen la transparència ni el consentiment de totes les parts.

En la lectura de Errekalde, Cabrera i Prieto (2019) on s'aborda la mateixa temàtica d'aquesta recerca (però evidenciant que aquestes relacions són una "resistència del ordre sexual patriarcal).

Es desenvolupa la seva teoria envers els conceptes “d’habitus” per Bordieu i “orientació desenvolupada” de Sara Ahmed, per tal de considerar qüestions sobre les noves dinàmiques afectives. Una de les reflexions més significatives que proporcionen aquests dos conceptes, és que son “flexibles y susceptible al cambio”. Aquesta característica tot i semblar prou simples permeten entendre que les identitats i pràctiques sexuals no normatives poden ser vistes com a formes de reorientació que desafien l’herència sociocultural rebuda. Aquesta subversió obre la porta a una mena de poder entès com a capacitat i agència per a transformar i resistir l’ordre sexual patriarcal. Abandonar aquest “camí convencional” implica deixar un sistema de suport, és a dir, trencar amb estructures de suport social. De manera que, el poder genera relacions complexes on dominació i resistència coexisteixen, i que les normes són sempre precàries i poden transformar-se. La resistència està inherentment present on hi ha poder. (Foucault, 1979)

Declaracions de les informants sobre la flexibilitat de les relacions afectives:

Sara (12:40) “Jo crec que una cosa molt important és que la nostra forma de relacionar-nos amb el concepte de relació oberta ha anat canviant amb el temps. Perquè clar, són molts anys, i a més, ja no és que siguin molts anys, que potser amb una persona de 30, 38, la seva vida, més o menys, té una estabilitat. En el nostre cas, hem passat de tenir 14, 15 anys, a tenir-ne 23.

(17:15) “És que també, a la mateixa vegada que et dic que nosaltres com a persones hem canviat i la nostra relació també ha canviat, també ha canviat la nostra sexualitat, perquè també és el que et deia, no? Als 15 anys, doncs té d’igual amb qui, com i on sigui, i ara amb 23, jo si no és a un llit i amb una dutxa calenta abans, jo no me acuesto amb nadie, saps?”

Rita: “...(3:45) tant l’una com l’altra no ens han passat gaire coses tampoc, portem tres anys de relació ara i no ens han passat gaire coses a cadascuna però sí que les coses que ens han anat passant ens han fet anar trencant i modificant amb els límits tan escrits que teníem al principi.” (10:17)...que de fet aquests sentiments de certa manera, tot i que s’hagin reformat i tal, a dia d’avui també hi són,

De la mateixa manera, a les entrevistes amb la Inna i la Maria s’hi observa un canvi radical al llarg de les seves vides pel que fa als ideals relacionals, com a conseqüència de males experiències en relacions no monògames, les quals han generat un cert rebuig cap a noves formes afectives. D’altra banda, també s’hi evidencien redefinicions i transformacions en les dinàmiques afectives, com es reflecteix en la vivència de la Berta, on es produeix un canvi relacional arran de la ruptura amb una de les seves parelles, fet que transforma la seva relació poliàmora en una relació oberta.

Com s’esmenta al portal de Poliamor Barcelona Comunidad para la no-monogámia ética: *“El mundo de las relaciones no-monógamas parece tener su propio vocabulario para intentar agrupar los diferentes modelos relacionales que se pueden generar en las no-monogamias. Si bien en las no-monogamias hay tantas formas de relacionarnos como relaciones que construimos, ayuda un montón poder nombrar lo que vives”*

És important anomenar aquestes formes de relacionar-se, i sobretot definir-les en relació amb els límits que estableix cada tipus de relació. En aquesta recerca em limitaré a revisar els tipus de dinàmiques relacionals que han experimentat les informants dins la no monogàmia: relació oberta, poliamor jeràrquic i no jeràrquic.

A continuació, es desenvoluparan les diferents categories d'anàlisi en relació amb aquests models relacionals. En primer lloc, es pretén analitzar el significat d'aquestes dinàmiques i les seves delimitacions, així com les concepcions de les informants sobre les emocions que s'hi impliquen. En segon lloc, s'abordarà la performativitat de l'afecte i dels rols de gènere, seguidament del sexe i el temps com a criteris de jerarquització. Ambdós temes van de la mà de la simbologia de les informants: els significats que les diferents informants atribueixen a les seves pràctiques i la manera com les joves representen i escenifiquen l'afecte.

Pràctica i representació de l'afecte

Formes emergents d'estimar i relacionar-se.

A continuació es farà una breu descripció de cada tipus de model relacional a partir de l'experiència de les participants, totes elles han seguit la premissa de la flexibilitat en les relacions així doncs, no són descripcions fixes sinó que poden modificar-se en el temps.

Per les informants la no monogàmia es descriu així:

Rita (9:33) "hi ha un estereotip de com ha de ser la relació no monògoma i no sé què sé que hi ha diferents estils de viure-la i tal, però vull dir com que hi ha uns estereotips també marcats i a vegades que ens trobem en certes situacions, però ens adonem que a vegades aquestes coses que estan estipulades no ens funcionen, a mi per exemple, sí que m'agrada que m'expliquin molt les coses".

(...) "la no monogàmia t'està posant cada dia sobre la taula si vols estar amb la teva parella o no. Perquè el fet d'estar sentint coses per aquesta persona, sovint et plantejes lo de.. hosti m'està agradant aquesta persona, però segueix agradant-me la meva parella, i en canvi la monogàmia, el fet de sempre estar únicament amb la teva parella, jo crec que costa més que algun dia de la teva vida et plantejis... segueixo volent estar amb la meva parella, a no ser que a través d'un moment hi hagi hagut un drama, o jo noestic bé o no sé què, però així com de manera natural, diària, no m'ho pregunto cada dia, però jo constantment em reafirmo que vull estar amb la meva parella." (16:30)

(...) "a sigut com anar-nos-ho trobant de cop, la meva parella va estar amb una altra persona i ella m'ho va dir, és que és més incòmode haver de marcar aquest límit, a mi no se'm fa natural, no l'acabo d'entendr, només liar-me amb aquesta persona no se'm fa natural, i va ser com una conversa d'amor... vull dir, jo donar-me'n de he marcat aquest límit però el que m'estigui passant a mi, amb les meves coses, no té res a veure amb la nostra relació (12:16)

D'altres, mostrant més disconformitat, en vinculen l'absència a la manca de responsabilitat afectiva i de gestió emocional.

Inna: “En el poliamor no gestionabas, de hecho era un poco el qué de la cuestión, ¿no? En plan, lo que me parecía positivo y a la vez negativo era que no había gestión.”

(29:04)...la chica esta con la que yo estaba, que compartía todo más mi tiempo, yo sí que iba teniendo relaciones sexuales y ella no, no le surgían, no le apetecía, no lo que sea. Entonces, mi gestión era mucho más mínima que la suya. Entonces, tampoco experimenté mucho, mucha gestión de mis celos. Y como también tenía mucha intensidad por otra parte, me di cuenta de que el gestionar mis celos o sea, el poliamor me ayudaba a gestionar mis celos en el sentido de que... no es muy sano, es de lulu, pero bueno. Hostia, si en algún momento mi pareja principal, digamos, que no lo es teóricamente, pero con la que más tiempo invierto y más construyo, tiene algo con alguien, no pasa nada, porque yo tengo seis personas más con las que estoy construyendo e invirtiendo energía también, estaba un poco mirando hacia otro lado.

El model de **relació oberta** és el que ha aparegut amb més freqüència en les entrevistes i, habitualment, és “el primer pas” a la no monogàmia. Es tracta d’una dinàmica jeràrquica, amb exclusivitat afectiva i emocional, en què es permeten relacions sexuals amb terceres persones sota pactes i límits clars. Generalment, aquestes relacions es mantenen en l’àmbit físic; si comencen a aparèixer sentiments, sovint es decideix tallar el contacte per evitar “anar a més”. Les informants destaquen la importància d’una comunicació i comprensió sòlides per sostenir aquest model. Tot i que poden sorgir gelosia, inseguretats o dubtes, en molts casos aquest tipus de relació aporta seguretat, ja que la prioritat emocional es manté clara. Aquesta estabilitat sovint es vincula amb la jerarquia afectiva i temporal: com més temps i implicació emocional es dona en una relació externa, més risc hi ha de comprometre el vincle principal.

Sara (10:36) “I aquesta idea de tancar una relació, de veure-ho tot, com ara estem, tu per mi i jo per tu, no estava dintre de la nostra idea d’adolescència, d’aquesta idea de provar coses noves, ja tenim 15 anys, acabem de començar a tenir sexe. No sé com va sorgir, la veritat, vam dir, bé, una relació oberta, què és una relació oberta? i aquí vam començar a parlar, mira, tu tens dret a estar amb altres, però al final nosaltres som la parella, podem posar unes condicions” (...) hi ha aquest estil de parella i podem fer això i podem fer allò, doncs jo crec que és una mentalitat de persona liberal ,en el sentit de l’amor i la sexualitat, després altres coses.

(..)perquè al final una cosa important de les relacions obertes és que en totes les relacions, eh? però sí és cert que en una relació oberta, ha d’haver una comunicació i una confiança extra, a veure, això ho dic entre cometes perquè al final , jo també conec gent que està tota la vida junta i té aquesta mateixa confiança. (...) El tema dels condons, (com límit9) doncs òbviament s’ha mantingut. Això sí que a mi em dóna igual, per exemple, si m’explica que ha estat amb una altra noia. Inclús a mi moltes vegades vull preguntar coses; Ai, ¿habéis hecho esto? ¿Qué habéis hecho? o sigui, després en altres aspectes, però, som una parella totalment normal, que té les seves coses, però a vegades m’enfada que deixi la tovallola tirada al terra. Però nosaltres hem estat convivint un temps.(17:04)

(...) però no ha estat com quan tenia 15 anys, que mira, m’enrotllava amb qui en sigui. Perquè necessito millor un contacte molt més íntim, una connexió molt més forta per jo arribar,(...) això també al final és una cosa com que clar, tu no saps com acabaran les relacions que tu estàs començant, no saps com serà aquesta altra persona, no saps com la teva parella reaccionarà, potser, a certes coses que tu facis, llavors, és una cosa que

nosaltres hem anat com passito a passito, no? mira, ara jo estic coneixent aquest noi, m'agrada, estem bé, tal qual, follem, però bé.

(...) I per això d'acostar-me amb un desconegut no m'agrada. I el fet que hi ha, el que acabes de dir, que ara potser necessitis una mica més de contacte i de conèixer, al final, aproximar-te més) i connectar més amb l'altra persona a nivell emocional. I llavors, doncs poso aquestes petites condicions de mi mateixa. Ell no té aquesta idea que jo soc seva, sinó que jo soc al seu costat igual que ell és al meu costat. (17:49)

Rita (1.15) que al final hi ha unes converses, hi ha unes coses, hi ha uns límits a parlar, (...) I llavors va ser quan jo vaig ser com... a partir d'ara jo crec que el tipus de relació que jo vull construir vull que es construeixi des d'un altre lloc i no des d'on ho he estat fent fins ara

Tant la Sara com la Rita coincideixen en la flexibilitat de les seves dinàmiques, en què els límits i pactes s'han anat transformant amb el temps segons les seves necessitats. Sovint, aquests canvis s'associen a una llibertat emocional que pot derivar en relacions poliamoroses, com en el cas de la Mar.

Rita (...) al principi vam marcar com uns límits molt clars de només ens podem liar i ara com que tenir relacions sexuals més enllà de quatre morrejors se'n segueix una miqueta a bola el que a dia d'avui és una cosa que se'm fa molt estrany com marcar-ho amb aquesta divisió.(...) no ens han passat gaire coses tampoc, portem tres anys de relació ara i no ens han passat gaire coses a cadascuna però sí que les coses que ens han anat passant ens han fet anar trencant i modificant amb els límits tan estrictes que teníem al principi.(4:00)

(...) i sí que he sentit molt com aquesta jerarquia de la meua parella és la meua parella, i les coses que em passen amb els altres, hi ha coses que a vegades fluctuen i sí que jo he sigut patidora a la relació no monògama en les dues cares de, a mi em passa alguna cosa amb algú i sé jo més patidora que la meua parella(...)o per exemple mai a la meua vida havia sentit gelos jo de cop m'he trobat sentint gelos amb la relació no monògama que amb la relació monògama, tot i tenir plena confiança amb les meues parelles i de fet amb la meua parella actual també però clar jo mai havia viscut això i s'ha fet una mica d'introspecció i crec que a mi el que em provoca gelos no és que hagi follat amb una altra persona sinó a mi el que em provoca gelos és adonar-me que la relació que tu i jo tenim a nivell sexual per carences meues. Realment té molt més a veure amb el que t'està passant a tu dins que no amb el que hi ha fora.(...) hi ha molta satisfacció personal i de saber que m'estic relacionant des d'un lloc molt més autèntic que potser abans... com fet a mida. (9:04)

En canvi, el model de relació poliamorosa amplia aquest espectre a múltiples experiències sexuals i emocionals de forma simultània, i per tant és més difícil de delimitar. Aquestes relacions poden ser jerarquitzades o no jeràrquiques, segons si es prioritzen alguns vincles per sobre d'altres o no se'n prioritza cap. Un factor clau que ho determina és el temps. Per a les diferents informants que han establert relacions poliamoroses (Mar, Berta, Inna), el temps ha estat un factor que ha condicionat i fins i tot perjudicat els seus vincles.

Aquesta informant exemplifica de forma clara les diferències entre les dinàmiques relacionals.:

Inna: (...) *no era jeràrquica per tant no hi havia com (parlant del poliamor) un tu eres mi pareja te tomo por encima de todo lo más importante y como que priorizo este vínculo que era lo guay del poliamor no jerárquico no? porque o sea estamos en que la monogamia te exige de tener otras relaciones con las cuales poder relacionarte y descubrirte y tal las relaciones abiertas tienen más apertura pero sigue habiendo una limitación de solo es sexo no te puedes enamorar ni tener como otros vínculos porque yo soy tu pareja. Las relaciones poliamorosas está todo muy bien pero hay jerarquización en los vínculos en plan yo te conocí antes, nosotros llevamos 6 años, tú conoces a mi madre y tal el poliamor no jerárquico no tiene nada de eso es libertad absoluta pero ahí está el dilema de entonces cuando empiezas o dejas de ser no responsable con los demás porque claro que me apetece esto jódete yo me follo a tu madre porque me follo a tu madre y tú te jodes, no entonces es muy difícil y se me hizo muy difícil y se me hará muy difícil encontrar ese límite. (20:42).*

RELACIÓ OBERTA

POLIAMOR
JERÀRQUIC

POLIAMOR NO
JERÀRQUIC

Algunes infomants d'una forma menys o més explícita m'han descrit un marc simbolic intern envers diferents conceptes com la tranquil·litat, els gelos, seguretat o inseguretat que associen als diferents models relacionals. És a dir sentiments o estats d'ànim que els i proporciona un model relacional o un altre. El diari de camp m'ha servit com a eina per anar relacionants conceptes i sentiments. I consiero que mitjançant una taula es veura de forma més esquemàtica.

Taula 2: Esquema que vincula el model relacional amb els seus sentiments o estats d'ànim. (Annexe 3)

Informants	Monogàmia	No monogàmia	Seguretat / Tranquil·litat	Gelos/ Inseguretat
SARA		La seva unica experiència afectiva i la que sols conveceix	Siempre s'ha sentit segura amb la seva parella exepete quant va comensar a sentir coses per altres persones.	No s'hi ha sentit mai perque no ha estat enamorada
BERTA	No ha connectat amb aquest model relacional. Intranquil·litat	Llibertat. Molt temps.	Molta comunicació "no callar-se res"	Associat a la no monogàmia i als seus valors.
RITA	Tranquil·litat, confiança	Repte= li ha portat sentiments que no havia patit fins ara alhora aquest model relacional "li reafirma cada dia que vol estar amb la seva parella"	La comunicació i honestedat li ajuda a gestionar els seus pensaments i a confiar plenament amb la seva parella	Autoconeixement a través de la Gelosia sobretot quant la seva relació comenava a tenir indicis de poliamor
INNA	Responsabilitat. Visió de futur. Congregació. Prioritzar."	Comunicació (quant ha pogut). compromís, però d'una altra manera.	Relacionada amb la monogàmia	En diversos models afectius s'ha sentit insegura, no per la forma relacional sinó per la parella.

Informants	Monogàmia	No monogàmia	Seguretat / Tranquil·litat	Gelos/ Inseguretat
Mar		La informant diu que necessita una "relació oberta, amb "una base."		Inseguretat: Falta de comunicació Gelos= es considera una persona que gestiona els gelos "molt ràpidament"

En resum, les informants mostren una gamma diversa d'experiències i perspectives sobre la monogàmia i la no monogàmia. Mentre algunes troben llibertat i autoconeixement en l'obertura de les relacions (Sara, Rita), d'altres experimenten una major complexitat, inseguretat o fins i tot sentiments de "performance" i pèrdua (Inna, Berta), o una redefinició dels límits personals i de la jerarquia (Mar). La comunicació i la confiança emergeixen com a elements crucials per gestionar aquestes dinàmiques, així com la capacitat de gestionar les pròpies emocions, especialment la gelosia, que es manifesta de diferents maneres en ambdós models de relació.

Al portal de models relacionals no monògams es cita aquesta reflexió: *"Podemos vivir sin religión y sin meditar, pero no podemos sobrevivir sin el cariño humano"* (Dalai Lama)

Aquesta analogia entre la religió i l'afecte em dona peu a desenvolupar un punt clau de l'estudi. La performativitat com a categoria d'anàlisi sorgeix d'una idea expressada per una de les informants, segons la qual les relacions afectives són una forma d'espiritualitat, en tant que serveixen per reafirmar els sentiments. La performativitat en les relacions afectives, igual que en el sexe, és un concepte que s'ha evidenciat a través de les entrevistes, i remet també a la manera com es defineixen els conceptes que envolten aquestes dinàmiques.

Mar: "...I el seguim compartint amb la Tània, seguim estant. Com a amigues? Sí, no sé, ara mateix no sé quina etiqueta tenim. Ja no vivim juntes, ja no tenim sexe, i tampoc ens fem petons. (26:54) Llavors socialment seríem amigues. Però l'estima que jo li tinc en ella, no l'hi tinc en una amiga."(26:30)

(...)"El meu amor cap a ella no ha canviat, jo la segueixo veient o la segueixo estimant com a nòvia, però el títol aquest crec que ja no... ens pesava més del que ens ajudava, saps?"(22:37)

Inna: "O sea, había como cierta seguridad.. mmm No. No había seguridad Me la inventaba yo porque quería estar con aquella persona, pero yo no la sentía.(...) Inna: Era por diversión. Vale. O sea, sí que me parecía mucho más bonito, mucho más idílico y mucho más... como que tenía más coherencia con cómo creía yo que sentíamos los seres humanos, que era de una manera que no barajaba límites, ¿no? En plan, tú eres un... yo qué sé, un animal. (48:38). (...) Mi perro me quiere mucho y va a saludar a otras personas, ¿no? Pues yo quiero mucho a mi madre y también quiero mucho a mi padre y quiero mucho a mi pareja y también de repente puedo querer mucho a alguien Entonces lo veía mucho más lógico."

(...) tú no puedes tener ciertas necesidades en la no monogamia porque no es lícito. Porque no forma parte del concepto de no monogamia. En plan, tú no puedes decir, tía, que me quiero sentir especial. Porque te conoces una mierda. Porque te van a decir, tía,

pero tú eres especial porque nuestros momentos juntos, porque tú y yo ahora mismo somos las únicas personas del universo mientras tú y yo estamos juntas. (amb una antonació de mofa). Luego, me voy con mi otra novia y haremos lo mismo o mejor, ¿me entiendes? Pero tú ahí no formas parte, no pienso en ti, y no voy a (construir nada contigo. En plan, como más allá. O sea, yo no pienso en irme contigo a vivir y tener tres hijos. Porque, ¿quién coño quiere eso hoy en día? En plan, todo es como muy líquido, muy rápido, muy tal, yo a la mínima pues si no funciona contigo me iré con Charu. (41:16)

Rita: “Jo, al final, per experiència pròpia he sigut una persona bastant patidora en les relacions i he de dir que en una relació oberta m'he trobat molt més tranquil·la. No sé si perquè ho associo al fet que potser no he estat enamorada amb la persona amb la qual vaig tenir una relació oberta i això és un tema que també vull tractar si veus com aquest ideal d'enamorament barra possessió va molt associat a poder experimentar aquest tipus d'afectivitat.”

Maria: “Jo recordo parlar romànticament d'això, del que estava passant, però amb elles era el sentit de... Jo no sabia dir-te si jo estimava aquestes persones a nivell de... Òbviament, no estic enamorada, com estic de tu, (referint-se a la seva parella actual, Irene) però ja en sols sabia dir-te si les estimava. Però jo recordo, elles que em deien: O sigui, t'estimo per una part, t'estimo per l'altra. O sigui, estic enamorada de la meva parella, però també t'estimo a tu, i la meva parella també t'estima a tu.”

Nota: la Maria va mantenir un vincle romàntic i afectiu amb una parella oberta inclús va arribar a conviure amb elles.

Doncs que “és ser novies”? I sobretot com es demostra?

Segons l'experiència de les informants, l'afecte es reafirma amb **el temps i amb la sexualitat**; són dos factors que delimiten i reafirmen els vincles afectius, així com també es diferencien d'una amistat.

Maria: (...) és a dir, no podia dedicar-li el temps suficient que ell considera que s'ha de dedicar a una parella a les dues persones. I aquesta va ser una de les raons també per les quals no podia seguir. Perquè no podia dedicar-li. Jo crec que aquí també arriba una mica el que la Irene i jo, la meva parella, hem criticat més d'una vegada, i és, bé, si tens tres nòvios, però són dos nòvios, realment, és a dir, qui es considera nòvio? Que li diguis nòvio? Que li diguis a ell una vegada per anar al cine a la setmana. (4:35)

(...) Al final no es pot suportar això, i la parella amb la qual portava cinc anys li diu que ja està, que mai més, i es fa trencar una relació de cinc anys, òbviament per més coses, però principalment per aquesta, perquè no podia aguantar que tingués una altra parella. Sexualment, el que quieras, però que te vayas al cine con ella. Que tengas un vínculo romántico con esta persona, aparte de mí. Efectivamente, no.

Tot i que en el poliamor no jeràrquic també es qüestionen aquestes categories, en el cas de la Inna, per exemple, ella va expressar que qualsevol vincle afectiu, independentment del sexe, era considerat com una "parella". De fet, afirmava que les seves amigues també eren les seves nòvies. Aquest plantejament posa de manifest la deslocalització del concepte tradicional de parella i la desnaturalització del sexe com a indicador relacional, una idea que també ha estat compartida per altres informants, com la Rita.

El sexe i el temps com a criteri de jerarquitació

Segons les informants aquets dos elements són trets que diferencien les relacions afectives d'altres relacions. És per això que en diversos casos- com en el cas de la Sara i la Berta quant van apareixer sentiments cap a persones externes a la relació oberta o en el cas de la Mar on en el seu vincle poliamoros on aquets dos trets es van veure afectats- s'ha pogut veure que la desaparició del temps o de relacions sexuals, pot arribar a complicar la relació inclús a trencar-les, ja que en definitiva són formes de reafirmació cap a l'altre parella. Com esmenta la Inna *"existe un barómetro que te hacía jerarquizar, era el tiempo"*

La desjerarquitació fruit de l'ausència d'aquets *"baròmetres de jerarquitació"* en les relacions, pot generar conflictes interns ja que com afirma alguna de les informants *"és lícit voler sentir-nos especials i exclusives"* i aquets elements són crucials.

S'ha de partir de la base que en les relacions poliamoroses ja existeix una llibertat emocional, és a dir que la teva parella "base" o no jerarquitada pot no sols mantenir relacions sexuals amb altres persones sinó una relació emocional, per tant aquets factors s'han de "repartir" d'alguna forma. La Berta manifesta que no hi havia jerarquització en un principi de la seva relació poliamorosa, però quant va deixar de tenir més temps *"va prioritzar inevitablement"*. La Mar descriu com aquets factors van ser els detonants a la seva ruptura ja que ella necessita d'una parella "casa", i prioritària. Doncs, en relacions poliamoroses amb qui es passa més temps, i per tant es mantenen més relacions sexuals, és la relació "prioritària" o jeràrquica, que "predomina" per sobre les altres. En el cas de les relacions obertes, quant aquets factors comencen a aparèixer en altres persones, sobretot el factor del temps i els sentiments, més que del sexe (ja que aquet factor ja coexisteix amb el model relacional) observem que pot també complicar-les ja que es dilueix aquesta jerarquització, les formes de reafirmació que s'empelen sols en una persona (temps i sentiments) poden aparèixer en altres.

Inna: "Quieras o no, cuando hay poliamor no jerárquico, hay una jerarquía que sale sola y es con el hecho de cuánto tiempo pasas con una persona. En plan, si tú tienes vínculos que están más lejos, que no puedes ver tanto, que tienen otros vínculos, que lo que sea, el tiempo que tú inviertes en una persona, por lo que sea, X circunstancias, jerarquiza de alguna manera esa relación porque tiene un peso más grande en tu realidad, está más presente....había una necesidad de reafirmación por mi parte, de que cuando compartía tiempo con aquella persona, asegurarme que aquella persona estaba disfrutando el tiempo conmigo y sintiéndose bien, para yo sentirme tranquila una vez que saliera a mi casa, sabiendo que, bueno, al menos si se ve con otras personas, sé que soy importante. En plan, aquella estona que he pasado me he encargado de yo sentirme tranquila, de que soy importante para eso pero .... Tranquilo no era, ya te lo digo."

Maria: (...) en el món en què vivim, penso que una parella requereix molt temps, molt temps. No és una obligació, però me apetece passar tiempo con mi pareja. I això també va ser la raó per la qual el meu amic estava tan rebentat i també va decidir deixar la seva parella de normal, i és que una persona acostumada a fer vida de parella i a dedicar-li gran part del teu temps a la teva parella, amb la qual portes cinc anys, de sobte aquest temps que li queda dels estudis i de la feina, en compartir amb dos, estava rebentat.

(...) Però no és sostenible... No. Perquè amb el temps perds, un, vida social..., perquè la feina t'absorbeix el temps, la cura de la casa també et treu molt de temps. I el temps que et queda, a què el vols dedicar? Una part el vols dedicar a tu mateixa, perquè també et mereixes tenir una estona per tu sola. Dos, el de la parella. Però si tinc dues parelles, em queda la meitat de temps, ja. O sigui, el que vull dir ara és això, que... Amor, no puc estar gaire lluny. Tranquil·la, no és perillós. És bastant insostenible. És a dir, en una vida... Jo crec que això també és important. En una vida, la... Tengo mi pareja, tengo mi casa, mi trabajo... ¿Y tengo que cuidarte todo esto? ¿Cómo cojones voy a cuidarme mi casa, mi vida? Y además, cuidar de mis amigos, cuidar de mis padres, de mis abuelos... O sea... No, no,

Berta: vaig començar a estar amb els dos, i era un moment, doncs, que estaves a... només fent el TFG, en plan, era una vida meva molt panxa. Llavors, com que era molt fàcil de gestionar, perquè sí que tenir una relació poliàmora requereix molt de temps, i com més gestió emocional habitual que amb una relació amb un home, perquè es va ser com molt curós o tal, però jo estava motivada i tenia el temps, i llavors és com que no em suposava res.

Mar: (27:36) Però la manera en com ho reafirmes, que és això, convivim juntes, el temps, els petons, el sexe, doncs sí. Llavors clar, la pràctica canvia la teoria en aquest cas.

Nota: Aquesta informant fa referència a com aquets baròmetres modifiquen (en la pràctica) els models relacionals i l'afectivitat (la teoria). Aquesta correlació entre pràctica i teoria ha sigut un tema que ha recorregut l'estudi i que es tractarà més endavant. Tanmateix fa molt èmfase en l'aspecte d'estar enamorada, vinculan-ho al sentiment de casa o "persona base", per tant a seva parella "jeràrquica" amb qui manté una relació poliàmora.

Performativitats (del afecte i dels rols de gènere).

José Luís Anta Félez (2016) assenyala que l'amor funciona com una tecnologia de poder i un dispositiu que produeix dominació, estructurant les relacions socials i sexuals de manera concreta. És a dir, l'amor no és només un sentiment sinó també una pràctica social que s'exerceix i està sempre en acte, amb una dimensió performativa que implica repetir i construir uns certs modes d'estimar i sentir.

La performatividad, segons Butler (1990), significa que el gènere (i, per extensió, les identitats sexuals i afectives) no són essències fixes o naturals, sinó que es construeixen a través d'actes repetits, discursos i pràctiques socials.

Aquesta repetició genera la il·lusió que les identitats són estables, quan en realitat són processos dinàmics, oberts a la transformació i la fluïdesa. Butler també argumenta que tant el desig com la

sexualitat no són només aspectes interns o essencials sinó que estan regulats per normes culturals i poden ser qüestionats, reconfigurats i viscuts de manera fluida.

La performativitat de l'amor inclou la forma en què els subjectes parlen, actuen i representen la seva afectivitat, desafiant i reformulant discursos tradicionals. És per això que, les pràctiques amoroses impliquen rituals, normes i usos simbòlics que es verbalitzen i materialitzen en interacció, de manera que l'amor és una construcció activa i dinàmica. No és un mer sentiment abstracte, sinó un fet social performat i viscut quotidianament, que pot incloure erotització de la vida diària i està fortament influenciat per pràctiques culturals i econòmiques (Félez,2016:78).

Encara que l'amor sembli un sentiment, la seva performativitat està inscrita en pràctiques simbòliques i rituals influenciades pel mercat i el capitalisme, que imposen models colonitzadors sobre el subjecte i les seves maneres d'estimar. La performativitat vincula l'amor a dispositius econòmics i socials del mercat (:83). Per tant, quan es parla tant l'orientació sexual com de poliamor poden ser fluids i performatius,

Judith Butler, des d'aquesta perspectiva, entén el gènere com una performativitat que, encara que construïda dins del marc de la diferència sexual, és inestable i susceptible de subversió mitjançant la proliferació de gèneres i sexualitats més enllà del binarisme dominant. Aquesta repetició que constitueix el gènere implica, alhora, una capacitat de resistència i transformació.

La Inna fa molt incís en aquesta performativitat de l'energia/rols de forma bastant explícita aquesta dicotomia, on el **rol masculí** l'associa al desinterès i al rebuig als sentiments com els gelosia, també tractats en teràpies, concebuts com a sentiments negatius inclús patològic propis del **rol femení**. (Jiménez y Ruiz, 2008: 153 La informant manifesta que en les relacions monògames s'ha sentit més tranquil·la tenint la llibertat de poder-se sentir insegures i no estar qüestionades per la no monogàmia on segons elles no hi ha espai per sentir-te així.

Inna: "En plan, he performado un montón toda esta puta barbaridad. ¿Me entiendes? Yo he performado que a mí me da igual todo, que soy una tía chulísima y que no tengo celos. Y es mentira. Yo he performado que no tengo celos. Y tía, soy una persona celosa. Y es así.(...) Hoy me toca los huevos todo. En plan, como que he permitido tantas cosas también (0:52) que ahora ni apetece estar de lulu. Es que todo lo que sea performar es una mierda. Porque no es sincero, ¿no? Entonces, creo que realmente las relaciones no monógamas son una performance de la puta parra."

A la informant se li va demanar que descrivís els diferents tipus de relacions en relació amb el significat de la performativitat dels rols i de l'afecte que corresponia a cadascun.

Rol/energia femenina:

Inna "L'energia femenina cuida molt més aquesta relació i se preocupa mucho mas que aquesta relació no se'n vagi a la merda sacrificant la seva la seva tranquil·litat. És a dir, jo em preocuparé molt més que aquesta relació no se'n vagi a la merda per tant, estaré menys present en gaudir i fer el que m'agradi i estaré més present en que tu no et sentis agobiada que tu no et sentis que jo m'allargo amb qualsevol que tu no et sentis que a mi em molesta gaire el que tu estàs fent que tu... en plan, sí que és com més present i l'altre està allà rasant-se el que tingui. poliamor, energia masculina després poliamor, energia femenina el mateix"

La informant associa la necessitat de performar l'energia masculina per tal d'establir aquest model relacional, és per això actualment prefereix una relació monògama on pugui sentir-se validada i lliure de sentir inseguretats o gelosia sense que ningú els qüestionari:

Inna: (...) “la meva part era com una energia molt més masculina, digem-ne en el sentit de... associant l'energia masculina amb despreocupació ,diversió, invalidació d'emocions desagradables, com els gelos la frustració o... o la vulnerabilitat no? llavors, jo sempre era com a mi m'és igual.(24:00) ... prefereixes com agafar un paper molt més passiu i despreocupat ..o sigui, ara m'he adonat que no és veritat, ara mateix estic en un punt en el qual aquesta persona amb la qual estic ara que m'ha vist en aquests altres estats està flipant, també perquè jo li estic dient sí, em molesten les coses això m'està molestant.”

El conflicte entre els valors de la monogàmia i la no monogàmia i la validació dels sentiments. El sentiment d'explosivitat i jerarquització sovint ha portat a la ruptura de les relacions, ja que com he dit és una forma de reafirmació i si es “perd la pràctica es perd la teoria”, si l'afecte no es reafirma es perd el vincle afectiu.

Inna: “tú no puedes tener ciertas necesidades en la no monogamia, porque no es lícito. Porque no forma parte del concepto de no monogamia. En plan, tú no puedes decir, tía, que me quiero sentir especial. En plan, todo es como muy líquido, muy rápido, muy tal, yo a la mínima pues si no funciona contigo me iré con Charu.(...)O sea que, hablando de la práctica, la teoría te defiende y todo lo contrario y que se puede hacer, pero yo te digo que yo por lo que he vivido es mentira. O sea, ojalá algún día vivirlo y decirte sí, tía, se puede. Pero en mi perspectiva no se puede.”

Mar: “estic començant a sentir més coses per aquesta persona, què vols fer, com ho gestionem, jo no et vull perdre, vull que seguim juntes, però hauríem de canviar les normes o veure què passa». I li vaig dir que jo tampoc la volia perdre i que aprovéssim amb poliamor. I aviam com ho gestionàvem. En la pràctica. Van ser dos anys i mig, tres anys, i per mi sí que va ser més difícil. Al principi també ho vaig intentar jo, entre cometes esforçant-me amb una altra persona, que no va funcionar. Entre cometes esforçant-te.”

Teoria vs Pràctica

Com esmenta la dita popular “del dicho al echo hay un trecho” diverses informants de forma més o menys explícita manifesten la dificultat inclús la impossibilitat de mantenir aquests vincles perquè la teoria moltes vegades és difícil portar-la a pràctica. El que podria portar a pensar que moltes d'aquests models no s'han basat en experiències sinó en suposats ideals. Algunes de les reflexions manifesten aquesta idea:

Inna: “Els valors que he pogut viure amb les no monògames. Comunicació. Sí, com una necessitat més potent de comunicació, però a l'hora de la veritat, la pena s'ho passa pel forro. (44:20) (...) Val, todo es una mierda, Pues tía, una mierda, ¿Te han dicho algo mejor? ¿A alguien le va bien, tía? No esque ho detesto, però és que a l'hora de la pràctica ho trobo poc pràctic. Poc pràctic.”

Rita: (...) perquè sento que la teoria és xulíssima i la teoria a mi m'encanta i m'aporta moltíssimes coses com a vegades penso no sé fins a quin punt socialment estem preparats a vegades com per portar una miqueta això sobre la taula. (16:44)

(...) però és això, sentia moltíssima culpa per l'altra persona que jo estava coneixent... perquè el que et deia abans, per exemple, la teoria i la pràctica a mi em passava allò de, si tu i jo estem construint una relació sexoafectiva que no li estem posant el nom de parella però al final no deixa de ser com una relació de parella és com, és com un exemple pràctic una mica xorra potser, no? però és com, jo amb la meva parella penjo fotos de som nòvies a Insta i jo, en canvi, aquesta persona no publicaria mai a l'Instagram ai, sí, tenim algo tu i jo.”

Mar: “Però la manera en com ho reafirmes, que és això, convivim juntes, el temps, els petons, el sexe, doncs sí. Llavors clar, la pràctica canvia la teoria en aquest cas. És un bon exemple, no per enxampificar-ho, però al final si segueixes improvisant-la com a persona, clar. (27:36)

Tot i aquestes declaracions vull deixar constància que aquesta recerca no vol demostrar si aquests vincles afectius són funcionals i durades , ni molt menys valorar si és millor que la monogàmia el que sí que considerar aquestes dificultats ha sigut una font de partida per desenvolupar la recerca i sobretot per les experiències de les informants.

Conclusió

A través de les històries de vida de set dones joves, hem analitzat el sorgiment de noves concepcions i pràctiques relacionals com a resposta a les complexes dinàmiques socials, econòmiques i tecnològiques del món actual, buscant posar de manifest com s'ha qüestionat i transformat les compresió de la monogàmia . Els resultats d'aquest estudi no sols demostrem la flexibilitat de les identitats i pràctiques afectives, sinó que també revelen les tensions inherents entre la teoria i la pràctica d'aquests nous models, així com la necessitat d'un anàlisi crítica sobre el seu potencial transformador.

Aquets conflictes no son exclusius de la no monogàmia sinó que com s'ha vist en la trajectòria històrica de la família, els canvis i les transformacions són inherents als vincles ja que els sentiments, els contextos i la vida dels qui experimenten les relacions, són imprevisibles. Així doncs, ens trobem amb la primera conclusió. Més enllà de l'activisme relacional i sense cap mena de pretensions de canviar el món no es necessari experimentar aquets models per determinar que els vincles no són fixes, ni per la monogàmia ni per la no monogàmia. És inviable establir un model únic afectiu com fa el discurs hegemònic.

La secularització i els canvis socioculturals han fet que el matrimoni perdi centralitat en la distribució del patrimoni i l'emancipació dels fills, obrint espai a noves formes afectives. Aquesta desnaturalització de la "monogàmia obligatòria" (Willey, 2016) és, el punt de partida per a la comprensió dels models relacionals contemporanis. En aquest context sorgeixen les formes afectives no monògames, definides per la pràctica de tenir més d'una relació sexual o sentimental simultàniament, amb el coneixement i consentiment de totes les parts. (Na Pai, 2017).

Aquestes pràctiques són presentades per algunes informants com un camí cap a l'autoconeixement, l'autenticitat i la satisfacció personal, en contraposició a models tradicionals amb límits "preestablerts" i no parlats. S'observa una flexibilitat en les dinàmiques, on els límits i

pactes s'han anat transformant amb el temps segons les necessitats de les persones. Això és particularment rellevant en una societat on l'amor s'ha convertit en un "objecte de consum" i una "experiència cultural" en el "postcapitalisme", fortament influenciada pel mercat i les tecnologies de la comunicació. L'amor, doncs, no és un mer sentiment abstracte, sinó una pràctica social performada i viscuda quotidianament, subjecta a models que, tot i voler ser alliberadors, poden ser colonitzadors.

No obstant això, la investigació també ha atés als desafiaments que sorgeixen en la pràctica d'aquests models. La performativitat de l'afecte i dels rols de gènere es fan evidents, en alguna ocasió on les informants expressen haver-se sentit obligades a "performar" una despreocupació o una absència de gelos que no senten, associades a una "energia masculina" necessària en aquests models. Aquesta tensió entre la teoria i la pràctica porta a pensar que les relacions no monògames poden arribar a ser una "performance de la puta parra", lluny de la sinceritat que prometen. La dificultat de traduir els ideals a la realitat quotidiana ha portat algunes informants a qüestionar la viabilitat d'aquests models, sentint que "la teoria és xulíssima", però la societat o la pràctica no estan preparades per sostenir-les.

Aquesta investigació, tot i no voler valorar si aquests vincles afectius són "funcionals i duraders" o "millors que la monogàmia", posa de manifest que la mera existència de la llibertat sexual o de models relacionals alternatius, no implica intrínsecament una lluita política o una transformació social. Així doncs, sorgeixen aquestes preguntes: Es possible construir una lluita política mitjançant la llibertat sexual? Son aquests models relacionals formes subversives de resistència només per la seva mera existència? Es necessària vincular-la amb altres lluites?

Considerant la importància de la gestió emocional en el treball crec que es necessària abordar de forma crítica algunes lectures del moviment no monògam com: *En Defensa de Afrodita de Na Pai (2017)* o *de Niña herida a mujer Salvaje de Sara Sarmiento (2024)*. Algunes crítiques¹ afirmen que s'elabora una narrativa que recolza la cadència de responsabilitat afectiva i un "fort egoisme emocional", especialment entre aquells que tenen més facilitat per "renunciar" als vincles, com els homes (esmenta la Inna parlant de les lectures), no pel model efectiu sino per la gent que la utilitza per exculpar-se. Algunes informants com la Inna esmenten de la necessitat de tenir una relació bilateral per garantir la sotanibilitat d'aquets vincles.

Tot i la implicació ètica d'aquests discursos com en la fidelitat dels acords, a més del seu potencial transformador es troben matisos que fan tambalejar la teoria. En algun cas s'ha fet analogies relacionant la no monogàmia i altres formes d'opressió i lluita com la antiracista (Pai, 2017) per justificar la implicació política d'aquest "moviment afectiu". A més, les informants han suggerit que la pràctica d'aquests models pot ser més accessible per a persones amb més temps i una bona posició econòmica.

Perquè aquestes transformacions afectives puguin ser considerades una veritable lluita sociopolítica, han d'estar directament vinculades a altres organitzacions més consolidades, com els moviments sociopolítics, i tenir una mirada interseccional. És estrictament necessari el rebuig d'una postura individualista o consumista d'aquets models afectius si l'objectiu és obtenir una postura política i ètica. (Vasallo, 2018).

---

¹ Cámara, J.(2021). *Contra la cultura de la monogamia¿Cómo empujar hacia modelos relacionales más libres y sanos, donde poder desarrollarnos plenamente como individuos y ampliar nuestra satisfacción emocional y sexual?*

Podem pensar en la transformació dels valors de les relacions afectives com quelcom que es reescriu i redefineix constantment. On abans hi havia un sol model definit (la monogàmia), ara s'estan traçant innumbrables camins afectius (les relacions no monògames). Aquests nous models ofereixen llibertat per explorar experiències i pràctiques abans inaccessibles en un context Occidental, però aquets vincles també presenten reptes: com la comunicació, gestió emocional o la responsabilitat de mantenir-los recau en els que l'experimenten. La conclusió no és quin camí és millor, sinó que les concepcions tradicionals de l'afectivitat no són l'única via possible.

Algunes de les informants inclosos afirmen al rebuig aquestes postures:

Inna: "(...) a mi, sempre em feia molta por tot el món de les relacions no monògames perquè sentia que era com un nicho (23:30) de gente que se exculpava de toda responsabilidad en plan, no, es que yo soy no poliamoroso... y yo pensaba, eres un pedazo de gilipollas que viene a joderme la vida y como tú te justificas en esto entonces a mí me daba mucho reparo pero luego, me vine arriba entré, y sí, también y lo has reafirmado claro, lo reafirmas e incluso te conviertes un poco en eso. Porque en verdad nadie nos dio una guía preestablecida de qué se tenía que hacer o no en el poliamor. Un montón de mierdas de la relación se deben poner sobre la mesa y negociar, hacer acuerdos y sostener esos acuerdos. Para mí hay muchísimo compromiso en eso" (23:52)

Maria: "jo crec que tenen molta més facilitat de renúncia els homes, perquè no tenen com aquesta pressió i aquesta predisposició, i sempre es posen per davant a ells. Sí, exacte. I tenen més facilitat de renunciar de dir mira, em poso per davant a mi abans de seguir amb aquesta relació. I per les converses que he tingut amb les meves amigues, no se'l passa amb les paves, i sempre acaben renunciant com la seva estima i la seva salut mental per davant de la relació. Llavors, clar, aquesta situació del pau que tenia dues nòvies, em sembla bastant habitual, no? O... bueno, els cuernos, en plan... Renunciar a la teva parella i a la teva relació tancada, en aquest cas, per tenir una altra relació tancada. penso que una relació, o sigui, una persona amb dues parelles, a llarg termini és insostenible. Perquè em sembla molt bé que tu no vulguis seguir el model tradicional de família, que tu no vulguis tenir a casa el teu gos i els teus dos nens."

(...) "Em sembla perfecte. Jo fins fa dos dies no volia aquest tipus de vida per mi. Però ara que sí que el vull, penso, hòstia, imagina't que... Tens dues parelles, però igualment et ve de gust, no?, a tenir una vida una mica estable quan siguis més gran. Però un vincle, com l'hi explicava ella, el seu millor amic, (poliamorosa) això no és sostenible, perquè elles dues no volien saber res entre ells. No és bilateral, clar. Exacte."

En definitiva, les experiències de les informants ens mostren que, tot i que el qüestionament de l'heteronormativitat i la monogàmia es converteix en una pràctica habitual entre els joves, i constitueix una "resistència subversiva" que fa "tambalejar els pilars més fonamentals de la sexualitat moderna occidental", aquesta subversió **no sempre es tradueix en una proposta política organitzada o una transformació radical de les dinàmiques de poder**. Aquest estudi ha atès a com els joves redefeixen els models tradicionals, posant èmfasi en la seva flexibilitat, la importància de la comunicació i la gestió emocional, i les tensions entre els ideals teòrics i les realitats pràctiques.

Inna: "En plan, de acabar dependiendo de ti, de sentir que eres algo tan importante que si te vas me da miedo. Prefiero autoconvencerme y complicar las cosas y guiar la troca para

que todo esto pueda hacerme a mí creer que tengo una seguridad de que si se acaba o si no funciona no pasa nada porque no había un compromiso. Sí lo hay, siempre lo hay.

Aunque no se trate con el cuidado que se merece, aunque no se tenga como... Siempre lo hay. Entonces, a mí el activismo me toca el coño. Porque sí, es lo que te digo. No sé si lo explico bien, pero es como que siento que es de alguna manera encasillarte en algo, ¿no? Es como, yo soy... anarquista. Yo soy... vegano. Yo soy lesbiana. Yo soy tal. Y si el día de mañana a ti te apetece comerte un cordero más grande que tu casa y eres vegano, ¿qué pasa? Pues te puede apetecer, ¿eh? ¿Qué coño pasa? Va en contra de tus principios, pero el hecho de como tus putos principios que simplemente es un pensamiento, que es un tal, que es un cual, hace que vayas en contra de lo que tú estás sintiendo y necesitando, ¿no? Entonces, de alguna manera, es como una monogamia con un pensamiento, ¿sabes? Y eso no me gusta. En plan, creo que es chungo tener como esa monogamia con las relaciones abiertas que tener una monogamia y punto.”

Abordar de forma automàtica els vincles no monògams com a forma de resistència és molt conformista. I considero que per obetnir una postura transgresora, com es menciona en el segon apartat de la recerca, s'ha d'evitar reproduir les mateixes estructures de poder que es pretenen trencar. Doncs, no és suficient explotar la llibertat sexual sense responsabilitats afectives.

Els vincles afectius tan integrats al nostre dia a dia adopten formes i matisos que son producte justament de formes d'opressió com conductes patriarcals que promouen la invalidació dels sentiments, la performativitat del desinterès, l'ego i altres conductes tòxiques que han esmentat les informants, i que condueixen al mal ús d'aquestes teories alternatives d'afectivitat. És per això que per tal d'abordar una posició crítica contra el sistema heterosexual imposat i sobretot convertir-lo amb un projecte polític, s'ha d'organitzar i desvincular-lo d'aquestes actituds.

Agradeïments:

Vull expressar el meu més sincer agraïment en especials a les sis dones entrevistades (Sara, Berta, Rita, Inna, Mara i dues informants més), per haver compartit les seves vivències amb voluntat, honestedat i confiança. Sense la seva participació, aquesta investigació no hauria estat possible. La seva contribució —en forma de relats personals, reflexions, conflictes i matisos emocionals— enriqueix aquesta tesi de manera insubstituïble. Els fragments seleccionats en l'annex tenen el seu valor perquè reflecteixen la diversitat dels camins trobats, i el seu compromís amb l'anonimat va ser un acte de cura i respecte que aprecio profundament.

5. Bibliografía

- Alberdi Alonso, I. (2006). *La transformación de las familias en España: La influencia del feminismo en los cambios familiares*. *Arxius de Ciències Socials*, (15), 25–40. Universitat de València.
- Anta Félez, J. L. (2016). *El amor en la pantalla postcapitalista: Etnografía del deseo y la performatividad de los sentimientos (Love on the postcapitalist screen)*. *Ethnography of desire and performativity of feelings*. *Revista Latina de Sociología*, 6(1), 72–84.
- Butler, J. (1993). *Bodies that matter: On the discursive limits of "sex"*. Routledge.
- Calhoun-Shepard, R. (2019). *Polyamorous millennials in therapy: Interpreting experiences to inform care* (Tesi doctoral). Antioch University Seattle.
- Engels, F. (1884/2017). *El origen de la familia, la propiedad privada y el estado* [Edició digital]. Archivo Marx-Engels de la Sección en Español del Marxists Internet Archive.
- Esteban Galarza, M. L. (2011). *Crítica del pensamiento amoroso: Temas contemporáneos*. Edicions Bellaterra.
- Flaquer, L. (1991). *¿Hogares sin familia o familias sin hogar? Un análisis sociológico de las familias de hecho en España*. *Papers: Revista de Sociología*, 36, 57–78. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Foucault, M. (1979). *Microfísica del poder*. La Piqueta.
- Gibert-Galassi, J. (n.d.). *La teoría de la intimidad de Anthony Giddens*. *Revista Estudios Sociales (CPU)*
- Langford, W. (1999). *Revolutions of the Heart. Gender, power and the delusions of love*, Routledge. Londres/Nueva York.
- Na Pai (Coord.). (2021). *En defensa de Afrodita: Contra la cultura de la monogamia* (I. Pato Lorente, Trad.). Bellaterra Edicions.
- Parsons, T., & Bales, R. (1945). *Family, socialization and interaction process*. Free Press.
- Perelló Tomás, F. (2006). *El pluralismo de las formas familiares y la quiebra de las viejas adscripciones de género: interdependencias y límites*. Presentación de la compilación de artículos de les Jornades Internacionals "Estructures familiars i relacions de gènere per al segle XXI". *Arxius de Ciències Socials*, (15), 7–23. Universitat de València.
- Piedra Guillén, N. (2016). *El poder y los afectos en el análisis de las relaciones y las transformaciones en las familias*. *Revista Reflexiones*, 95(2), 9–21.
- Schippers, M. (2016). Introduction: *Polyqueer sexualities*. In *Beyond monogamy: Polyamory and the future of polyqueer sexualities*. 1–19. NYU Press.
- Suarez-Errekalde, M., Silvestre Cabrera, M., & Royo Prieto, R. (2019). *Rompiendo habitus, (re)orientando caminos. Prácticas e identidades sexuales emergentes como resistencias subversivas al orden sexual patriarcal*. Encrucijadas. *Revista Crítica de Ciencias Sociales*, 17.
- Tenenbaum, T. (2019). *El fin del amor: Querer y coger en el siglo XXI* Editorial Ariel. Tweedy, A. (2011). Polyamory as a sexual orientation. *University of Cincinnati Law Review*, 79(4), 1461–1515.
- Willey, A. (2016). *Undoing Monogamy: The Politics of Science and the Possibilities of Biology* (Rúbrica hardcover ilustrado). Duke University Press. h
- Vasallo, B. (2018). *Pensamiento monógamo, terror poliamoroso*. La Oveja Roja.

6. Annexes

Annexes 1

Fragments extres de les entrevistes

Sara: “A veure, la influència de tot el sistema patriarcal en el tema de les relacions jo crec que és molt fort, o sigui, és la base, per dir-ho d'alguna manera, perquè al final això conforma que les relacions siguin com han estat sempre, tradicionals, mare-pare, família per sempre, casats i fills, no? Però a nivell de parlar amb la gent, no?, que és que al final jo crec que la meva feina també em dóna una sensació, una visió també molt a futur del que és una relació de parella llarga, perquè, clar, a mi, quan jo faig cites, jo faig cites generalment amb homes, sempre, el 95% són homes, després hi ha parelles i després hi ha noies soles, però no és l'habitual.

(24:05) I parlo amb ells, molts homes també li agrada la idea de la relació oberta, però a la mateixa vegada o no s'atreveixen o no saben si ho podrien fer, després hi ha els dubtes, no?, és com que és la típica cosa que, ai, m'encantaria llançar-me en paracaigudes, m'encantaria fer no sé què, però quan després et veus dintre de l'avió potser dius, ui, no, no, me'n vaig per darrere, saps? Doncs és el mateix en aquest sentit, no?, quan parlen amb mi, sí, tal, que guai, jo puc fer això, i li diria, i li faria a la meva dona que anéssim aquí i allà, no sé què, no sé quan, però després quan li dius, ah, doncs parla, no, perquè és que no superen el diabet, o sigui, no. I potser aquestes dues persones, és que ho he vist, és que és la realitat, porten 20 anys junts, o 30, i porten 5 anys sense follar perquè no, ja no hi ha aquesta relació, no hi ha aquest amor, no hi ha aquest erotisme dintre la relació, un ho deixa, l'altre ja no insisteix, se va perdent, (24:17) i al final porten 5 anys, 6, 10, els que siguin, sense tenir cap relació sexual, però és que la cosa és que les dues persones estan en el mateix punt, no? Tinc sexe perquè és que la meva dona o el meu home ja no em posa, (24:23) perquè és que porto tota la vida mirant-lo i l'he vist massa i ja no m'agrada, o jo no tinc ganes de tenir sexe amb ell, o vull provar coses noves, no? Això també ho he vist molt, sobretot en homes molt grans, que han estat molts anys casats, i clar, diuen, jo és que la meva vida només he estat amb una dona, volia provar altres coses, per això jo crec que també si parles amb una prostituta la visió potser és diferent, (24:47) perquè jo al final només faig massatge eròtic i es queda tota en una masturbació, però hi ha molta gent que fa el primer pas al massatge eròtic per veure el contacte amb una altra persona”

Rita: “(...) aquests últims mesos m'han adonat que parlo molt més de mi, la no monogàmia, que no de com em relaciono amb la meva parella únicament. Vull dir, sí, no sé. Ho he vist molt des d'aquí. De fet, fa poc parlava amb la meva parella i li vaig dir, per a tu la no monogàmia és només el que tenim tu i jo? O a tu el teu dia a dia en altres aspectes també t'afecta? I em va dir, per a mi és el que tenim tu i jo. I, hòstia, és que per a mi, o sigui, ara mateix quan em poso per la no monogàmia, per a mi és com obrir un món com de milers de coses que passen dins meu. I fa potser mig any no era així, saps? Però sí, tia, perquè de com m'he adonat que és la manera en què em relaciono amb tothom, saps? (No només amb la meva parella.

Perquè a mi la no monogàmia m'ha ensenyat que per a mi és molt important comunicar-me i m'ho ha ensenyat primer des de la parella, però m'he adonat que una sí i tu amb tothom que

m'envolta, (amb amistats, amb qui sigui. Perquè fa poc, per exemple, vaig escriure a una persona dient-li, hey, em sento molt culpable per unes coses que han passat fa un any o que no sé quants, i només el fet de verbalitzar-ho i de ser, val, el fet de ser honesta ara amb això, per poder relacionar-me amb tu d'una manera autèntica i honesta, per a mi això m'ha aportat la no monogàmia. És que no sé com dir això, com dir que les coses que m'han ensenyat les aplico al final com en absolutament tot, saps? I creus que la no monogàmia és una cosa que es busca o es troba? No sé què dir-te amb això. (25:57)”

(...) jo crec que realment el fet que ella sigui una dona també com... sí que realment m'implica coses, però... sí que jo ara em sento un... no em sento complacent, una mica, com ahir em passava molt abans que... i al final estava intentant encaixar en un model també de relació en què jo anava bé que no m'hi sentia còmoda. Jo sempre he sigut a part molt fidel amb les meves anteriors parelles i tal, però jo recordo que jo sabia que li agradava una persona i era com, tio, a mi em remou coses el fet que li estigui agradant a aquesta persona, o que em... i jo era completament fidel i jo parlava amb la meva parella a part d'aquestes coses i em passava de dir, tio, és que jo m'entenia que a algú li agrada i a mi em ve de gust que em tirin la canya i jo també puc tirar la canya, saps? No ho faig, però, saps? Jo deia, hòstia, doncs el típic que deia és com, a vegades trobo a faltar estar soltera, saps? I és com, doncs mira, ara m'adono que potser no és un tema d'estar soltera o no. Llavors, com que sentia molt com aquest punt de ser complacent en la meva relació, perquè estava intentant encaixar en un lloc en el que no estava ben encaixat, o sigui, en el que sentia que no m'hi sentia còmode.

I, en canvi, ara, el ser com el que deia abans, no? Com aquesta introspecció, aquest no sé què, aquest saber-me entendre, tal, sento que em relaciono d'una manera molt més honesta i que, per tant, m'estic posant realment en primer pla, igual queestic... o sigui, que noestic posant com la meva parella per sobre meu, sinó que m'escolto, tal, i sé dir, vale, vull això, no vull això, m'agrada això, no m'agrada això. No sé si anava com per aquí la pregunta. Sí, sí, bueno, és significatiu perquè al final, envers les meves experiències, també m'ha sorgit molt com en converses el tema de la renúncia.

Inna: “En plan, estábamos las dos desnudas en la cama, porque estábamos todo el día desnudos, pero yo qué sé, acariciándonos, hablando, en plan, como súper bonito, súper íntimo, pero sin ninguna necesidad de sexo, y para mí era igual de romántico, igual de... ¿Me entiendes? Que si estuviéramos follando. Entonces fue como un descubrimiento, todo en general muy chulo, y al salir de ahí se lo conté a la chica con la que yo estaba, y como que le propuse tener una relación poliamorosa, porque había descubierto algo muy guay, y ella se emocionó un montón, le pareció muy chulo, claro, se lo conté súper flipada, y dijo, tía, vaya ideón, ¿no? Y entonces empezamos como a tener una relación poliamorosa, en la cual se basaba en contarnos todo lo que nos sintiéramos cómodas contando, había la premisa de que todo lo que pudiera influir a la otra persona, o en nuestro vínculo, había que contarlo, pero yo qué sé, en plan, era muy importante, por ejemplo, fuimos viendo que a la hora de... yo qué sé, en plan, yo tenía celos, por ejemplo, de una amiga suya, no por sexo ni nada, sino como que pensaba, jo, tío, conectan un montón, y yo esta parte no la tengo porque no soy esa persona, ¿no? Entonces, como que yo iba, me costaba un montón, porque a mí, como, supongo que a mucha gente nos pasa, ¿no?, que el mostrarnos vulnerables nos cuesta, o el decir, tía, me siento súper vulnerable por esta gilipollez, y encima te la tengo que decir, en plan, estoy celosa porque le has regalado un... ¿sabes? Entonces, como que se lo comuniqué guay, y al comunicarlo, como que perdía la importancia, en plan, claro, la otra persona me decía, como, ¿qué quieres que haga? Y yo, nada, en plan, solo que lo sepas y que seas consciente, en plan, y que me escuches, ¿sabes? Y el

hecho de tener ese espacio guay, de comunicarlo y de tal, hacía que se normalizara, porque era algo normal, y que perdiera, como, esa importancia. Entonces, empezó a ir guay. (12:15)”

Annexe 2: Breu resum de les històries de cada informant sobre la Taula 1

La Sara és la primera informant, te 23 anys i manté una relació oberta amb la seva parella des dels 15. Va començar com una amistat profunda abans de convertir-se en vincle romàntic, sense cap "enamorament boig" inicial. Al principi van establir límits com un nombre màxim de parelles sexuals al mes i l'ús obligatoris de preservatius, però amb el temps van renunciar a aquests límits. La comunicació ha estat bàsica: ella es mostra curiosa sobre les experiències del seu company, i atribueix la seva obertura sexual a una educació familiar oberta. Quant va experimentar sentiments per una altra persona, va viure una crisi que la va portar a limitar la comunicació amb altres. Creu que els primers tres anys d'enamorament intens no encaixen amb una dinàmica oberta. La seva relació ha evolucionat seguint processos de maduresa; no amaga la seva obertura familiarment i considera que el respecte no resideix en tenir altres parelles, sinó en l'honestedat (especialment en l'ús del preservatiu), i defensa que aquestes relacions demanen un grau superior de confiança i comunicació. Ha superat l'estigma social, especialment entre amics de l'institut, i reconeix que amb el temps la percepció ha canviat.

La Berta de 24 anys, ha experimentat pràctiques diverses no monogàmes. La seva primera obertura va ser amb l'Uri durant el batxillerat, després va mantenir un vincle obert amb l'Adrià durant cinc anys i, en cert moment, va viure una relació poliàmora amb ambdós simultàniament, abans de tornar a una relació oberta només amb l'Uri. Amb l'Uri, la comunicació era limitada i poc clara: es comentaven trobades, però no es detallava qui era la persona. En canvi, amb l'Adrià eren totalment transparents. Quan va desenvolupar sentiments per l'Uri durant la relació amb l'Adrià, aquest va acceptar el poliàmor, tot i que va implicar una gran gestió emocional. La família de la Berta desconeixia la seva dinàmica per por a conseqüències. Avui dia, considera la comunicació i la confiança com els pilars essencials. També fa una distinció clara entre atracció sexual i connexió afectiva, subratllant la pressió social que imposa la monogàmia.

L'entrevista amb la Maria es va realitzar amb la seva parella Irene. Ambdues van explicar la seva perspectiva sobre la no monogàmia, bastant reticent, tot i que la única que havia experimentat aquets vincles era la Maria. Narren l'experiència d'un amic comú, que va passar de monogàmia a relació oberta—inclouent tríos—i més tard a una configuració poliàmora no jeràrquica amb dues parelles que es resistien a vincular-se entre elles. L'obertura va ser consensuada, però quan l'afecte cap a la segona persona va emergir, la primera va col·lapsar emocionalment després de cinc anys junts. Consideren la situació llarg termini com "insostenible" per la manca de vincle entre les parelles i qüestionen si la no monogàmia pot ser realment una ruptura subversiva o simplement una "performance" emocional. Per a Maria, "estar enamorada és la monogàmia".

La Rita te 23 anys, porta tres anys en la seva actual relació no monògama amb una dona, va iniciar-se en aquestes pràctiques després de sortir d'una relació monògama sense interès per part de l'ex. Van començar amb límits clars —només petons—, que han anat flexibilitzant amb l'augment de confiança. Ella necessita molta informació per gestionar la seva inseguretat, mentre la seva parella prefereix menys detalls. Ha viscut per primer cop la gelosia, que veu com una oportunitat per al creixement personal. Ha sentit enamorament cap a la seva parella i també cap a una tercera persona, fet que va consolidar encara més el vincle principal. Tot i que la seva decisió de trencar amb la tercera persona fou una renúncia, ho va fer per respecte a la preferència de la seva parella. La seva família l'ha acceptat; la de la seva parella, no tant. Rita valora la

transparència i la comunicació per sobre de la quietud emocional, abraçant la intranquil·litat com una part natural del procés.

L'Inna, té 22 anys, va començar explorant el poliamor i després es va trobar en una relació oberta, seguida d'una fase no jeràrquica. Des de petita sent atraccions múltiples, però la relació oberta imposada va frustrar la seva necessitat de comunicació total. En la seva experiència no jeràrquica, tot i aparèixer igualitària, el temps invertit va generar jerarquies de facto. Considera que el poliamor pot convertir-se en excusa per evadir responsabilitats i manté dubtes perquè creu que "no estem preparats". Ha experimentat una gelosia més intensament possessiva en la monogàmia i més gestionable en el poliamor, i recela de l'ideal teòric si no va acompanyat de responsabilitat emocional real.

La Mar, de 26 anys, va transitar d'una relació oberta fluctuant a una poliamorosa amb la seva persona base. Considera que tots experimentem gelosia i ella la gestiona ràpidament prioritant la parella quan cal. La decisió de desenvolupar una amistat profunda amb la seva exparella (Tània), sense vida sexual o romàntica, va permetre mantenir l'amor subjectiu sense reafirmacions tradicionals. El poliamor els va reduir el temps de qualitat com a parella i van sentir la pressió social de ser la "parella perfecta". La Mar va viure enamoraments contradictoris simultanis: un saludable i un tòxic, i va reconèixer que la seva preferència emocional era cap a aquella relació que li oferia pau. La dificultat de gestionar el poliamor va acabar trencant la relació.

Annexe 3

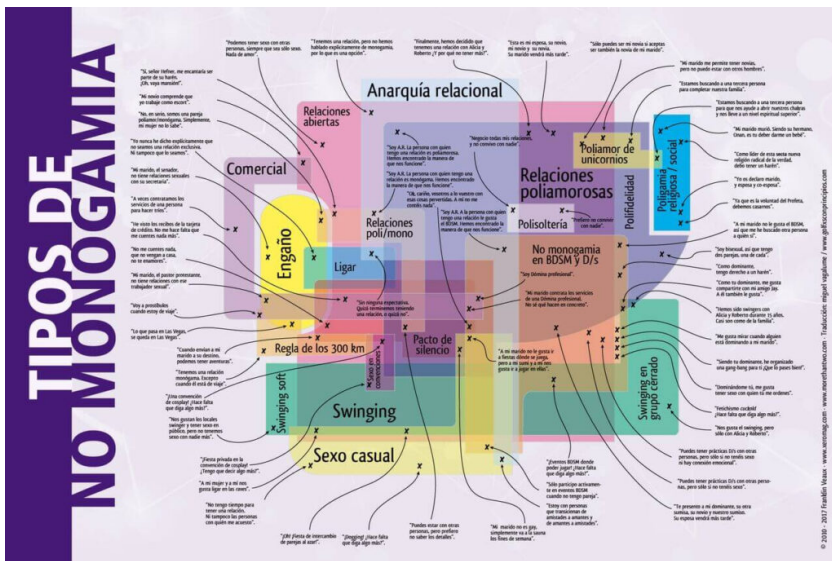
Imatge 1: Esquemes del diari de camp per la Taula 2 (entrevista Rita)

Diverses informants feient ús d'analogies i reflexions per donar-li sentit al seu discurs.

Inna: *Mi perro me quiere mucho y va a saludar a otras personas, ¿no? Pues yo quiero mucho a mi madre y también quiero mucho a mi padre y quiero mucho a mi pareja y también de repente puedo querer mucho a alguien.*

Imatge 2: Esquema de diferents tipus de no monogàmia

Font: Esquema original Franklin Veaux, traduït per Miguel Vagalume